

פרשת וישלח
גליון 318
תשפ"א

משנת חכמים
מתורגם של רבותינו

חסד לאומים חטאת • הרה"ג רבי מאיר פרידה שליט"א

צילני נא מיד אחי מיד עשיו".
לכאורה קשה הכפל של "מיד אחי מיד עשיו" כי הלא אח אחד בלבד היה ליעקב (והלואי ולא היה לו) ומובן שהוא היה עשיו, ולמה כפל בקשתו בזה?

רש"י פירש, מיד אחי שאין נוהג עמי כאח אלא כעשיו הרשע. ע"כ. ועדיין הקושיא במקומה עומדת למה כפל בקשתו?

בווה"ק אמרו על פסוק זה, שמכאן שהמתפלל צריך לפרש דבריו כראוי, כי שמא תאמר קרובים אחרים ג"כ בשם אחים נקראים (כמו שנאמר אצל לוט, כי אנשים אחים אנחנו, לכן פירש ואמר: "מיד עשיו").

ועדיין יש להבין, שהרי די היה לומר הצילני נא מיד עשיו?

ובספר "בית הלוי" כתב לפרש זה באופן נפלא, כי יעקב אבינו חשש שלא ימלט מאחד משני אופנים, האחד, פן יבוא עשיו להלחם עמו מלחמה גלויה על מנת להורגו. והשני, פן יתרצה עמו כלפי חוץ, וינהג עמו כאח, וישב איתו בשלום ובשלחה, אולם גם טובתם של רשעים רעה היא אצל צדיקים (נזיר כג:). ולכן ביקש רחמים על של שני העניינים, הצילני נא "מיד אחי", לבל ינהג עמי באחזה, ובקרבו ישים אורבו, ו"מיד עשיו" היא המלחמה בגלוי. ולכן נאמר: "ויירא יעקב מאוד ויצר לו, ויירא על הספק שמא יהרגנו, ויצר לו פן

האחרונים - ההשכלה והחילוניות, הוכיח בעליל עד כמה צדקו החוששים.

לצערנו, ישנם היום יהודים רבים הסוברים שכל שימום היהודים לגויים ייטב להם. השקפה קלוקלת זו ידועה כבר מימי יחזקאל הנביא, הפונה אל אותם אנשים ואומר להם (יחזקאל ב:): "והעולה על רוחכם היו לא תהיה אשר אתם אומרים נהיה כגויים כמשפחות הארצות לשרת עץ ואבן". תשובתנו הניצחת לדוגלים בדרך הזו היא דברי בעל "בית הלוי" בפרשת שמות, וז"ל, "ובמד"ר על הפסוק לריח שמניך טובים, מה שמן אינו מתערב עם המשקין, אף ישראל אין מתערבין עם בני נח. (ולעולם נשאר ההבדל על מקומו וקיומו) דהקב"ה נתן התורה והמצוות לישראל כדי שיהיו מובדלין מן בני נח, וכמו שאה"כ: "ואבדיל אתכם מן העמים". ואם ישראל היו מקרבים עצמם (חליה) להם, אז הקב"ה היה מחדש ההבדל עי"ז שמחדש שנאה בלבם. וכל זה היה לטובתן של ישראל, כדי שלא יתערבו ביניהם". עכ"ל. ההיסטוריה הוכיחה שהשנאה הגויית ליהודים התפרצה ביתר עוז וביתר שאת דוקא כאשר היהודי פרק מעצמו עול תורה ומצוות וניסה להדמות לגויים. נ"ב: בדרך זו יש לפרש הפסוק: "הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב", דכאשר עם ישראל ישכון בדם ולא יתערב בגויים, אז המשך בעמ' ד' <<<

על דתם, האחת באופן של שמדות וגזירות, קשות המלוות בשפיכות דמים ואכזריות, כמו מסעי הצלב והאינקוויזיציה, וכיוצא בהם, והשנית בהתקרבות אליהם בכפפות משי, ובמתן זכויות אזרחיות, ולפתוח בפניהם שערי הגימנסיות שלהם, שע"י זה ישליכו את המסורת המפוארת אחרי גוים, ויבוזו לכל קודש. ועל שניהם רמז יעקב בתפלתו: הצילני נא "מיד אחי", כשנוהג עמי כמנהג "אח", אבל כוונתו הזדונית להסית ולהדיח את ישראל מאחרי ה', וגם "מיד עשיו", כשבא אליהם בפניו האמיתיים ובפרצופו המכווער של עשיו, בדם ואש, על הכל ירא אנכי אותו פן יבוא והכני אם על בנים. ע"כ.

ובספר "ילקוט לקח טוב" הוסיף בענין זה וכתב, גדולי ישראל בכל הדורות חששו בכל פעם משוויון הזכויות שהעניקו לנו הגויים. ההתבלבלות וההליכה

בדרכי העמים, שהיו תוצאה ישירה של מתן שוויון הזכויות ליהודים, הצדיקו את חששם.

מסופר על הרב מלאדי, שפעל למען נצחוננו של קיסר רוסיה, אעפ"י שלכאורה היה זה מעשה שאינו לטובת היהודים. וכן המגיד מקוונץ התפלל למפלתו של נפוליון, נושא דגל השוויון ליהודים. חכמים אלו ראו את הנולד, את הסכנה לרוח היהדות הטמונה בחסד לאומים. מה שעלה בגורלם הרוחני של יהודי מערב אירופה במאה וחמישים השנים

יתנהג עמו באחזה, ואנו רואים שנתקבלה תפילתו של יעקב אבינו, שכאשר אמר לו עשיו אח"כ: "נסעה ונלכה ואלכה לנגדך", שרצה להתלוות אליו, דחה אותו יעקב אבינו בדברים לאמר: "אדוני יודע כי הילדים רכים, והצאן והבקר עלות עליו וגו', יעבור נא אדוני לפני עבדו, ואני אתנהלה לאיטי וגו', עד אשר אבוא אל אדוני שעירה". ועשיו נתפתה לזה, וכמו שנאמר: "וישב ביום ההוא עשיו לדרכו שעירה ויעקב נסע סוכותה". נמצא שהצליח יעקב לדחות את עשיו שלא ישהה במחיצתו אפילו יום אחד.

ובספר "ילקוט לקח טוב" הוסיף נופך בזה, יעקב אבינו מלמדנו בהקדימו בתפלתו את "הצילני נא מיד אחי", לפני בקשת "מיד עשיו", שסכנת ההתקרבות של האת הרשע, גדולה יותר מהסכנה של ההריגה, שהרי בעוד "עשיו הרשע" מהווה סכנה לגוף - מחמת החשש שמא יהרג - מהווה "עשיו האהוב" סכנה לנפש. ומהחשש שהתקרבות הרשע אל הצדיק, עלולה להשפיע על הצדיק ומעשיו, גברה הדאגה הראשונה על פני הדאגה השניה. כך גם הורונו חז"ל באומרים: "גדול המחטיא את חבירו יותר מההורגו". ע"כ.

ובספר "ויאמר אברהם" הוסיף בשם המפרשים, דהנה גם לדורות היתה מכוונת תפילתו של יעקב, כי שתי שיטות לרשעי אומות העולם להעביר את ישראל

זמני היום - לאופק נרטיים

9:49	סו"ד תפילה	4:03	הדלקת נרות
11:30	חצות	6:27	נץ החמה
4:33	שקיעה		סוּזְק"ש:
5:13	צאת השבת	8:11	מג"א
5:45	ר"ת	8:20	מג"א (72)
	ברכי נפשי	8:59	גמ"א

לעילוי נשמת
הרב משה בן יהושע הנטס ז"ל זמרת החל זינת בת אברהם ונזכר נאל ע"ה תורתו ת.נ.צ.ב.ה.

להערות ולמשלוח חומר לעורך
בפקס: 153-4-653-1557
לתרומות והנצחות: 054-846-8706
וב'נדרים פלוס' קופת 'משנתה של תורה'
לקבלת העלון במייל: Mishnatar@gmail.com

כל ישראל יש להם חלק

מחנות ספי מיליטרי רבות חולקו
מיוזמינו ובי 100 יחידים
מדישיות שותפות:
077-449-3-559

משנת המוסר

מאצרו של מרן המשגיח זצוק"ל

התייעצות - עם חכם או צדיק?

❖ בשהטות החינוכי מייעץ לבחור ללמוד שנה נוספת ❖ מדוע הקב"ה עשה שעבירה גוררת עבירה

שלומדים והזנב יהיה מנותק מהראש. כשמביאים מאמר חז"ל, צריך לשים לב ביחס למה נאמרו דבריהם.

"חטאים תרדף רעה ואת צדיקים ישלם טוב" (יגכא)

הרעה שהחטאים שעשו, ורדפת אותם להכשיל אותם בעבירה חמורה יותר, והמטרה הסופית היא, שיאבדו בלי זכויות. אבל הצדיקים שעשו טוב, אדרבה הקב"ה משלם להם שכר, שלא יכשלו בעבירה אחרת. **הרע משלם והטוב משלם.** היסוד הוא, שעבירה גוררת עבירה חמורה יותר. זה גם אמור להרתיע את האדם מלעבור עבירה, שאדם יידע שזה לא ייגמר בזה, אלא במה שלא היית מעלה על דעתך שיקרה. גם מצד הטבע, כשאדם עובר עבירה, נהיה יותר קל בעיניו לעבור עבירה וגם מן השמים, כמו שכתוב, אדם מטמא עצמו מעט מטמאים אותו הרבה. הקב"ה עשה את זה כדי שאדם יידע **שעבירה זה לא צחוק.** אדם שרגיל ללכת הרבה אחרי עבירת היתר, זה יכול להגיע, שכשלא יהיה היתר, הוא יעשה אותו גם באיסור. מי שרגיל בתאוות אכילה, כשיבוא למקום שאין הכשר ברור, לא יתגבר על עצמו. מי שרגיל באשה, כשלא יהיה לו, הוא יסכים לאיסור.

"טוב יחיל בני בנים וצפון לצדיק חיל חוטא" (יגכב)

הצדיק יזכה להנחיל נחלתו לבני בנים, אך החוטא ייתן את חילו לצדיק. הגמרא בגמרא במגילה מביאה שאחד התנאים היה פותח ודורש את הפסוק 'לאדם שטוב לפניו נתן חכמה ודעת ושמחה' 'שטוב לפניו' - זה מרדכי, 'לחוטא נתן ענין לאסוף ולכנוס' - זה המון, שהמון אסף ואסף ואחר כך עבר למרדכי. זה אחד מדרכי ה'. היה חותן אחד **שהתרגז על חתנו שלומד,** לכן הדיר אותו מנכסיו, סופו היה שהוא מת. זה הכול בגשמיות, אבל ברוחניות, אם אין אני לי מי לי, מאידך רבי חיים מוואלז'ין כותב על הפסוק "מתהלך בתומו צדיק אשרי בניו אחיריו" שמה שהצדיק עמל הרבה נעשה לבנים כמו טבע, ובמעט יגיעה ישיגו זאת.

היה מעשה שילדים סיימו כיתה ח', הצוות החינוכי טענו להורים שהם עדיין לא מבוגרים דיו להיכנס לשיבה קטנה, שהם עדיין צריכים לשחק, הם היו בינונים, לכן הציעו להורים שישארו עוד שנה ב'מכינה' לפני השיבה, הם סברו שהאם יכנסו עכשיו הם יהיו חלשים, אך לאחר שנה של 'מכינה' הם יהיו חזקים. אך מאידך אבא אחד טען, שהלא נאמר הוי **זנב לאריות ולא ראש לשועלים.** הם באו לשאול אותי אם זו טענה? ענית להם שהאמת שדברי חז"ל נאמרו שהזנב לשועלים לומד מהאריות והראש לשועלים מלמד, אבל כאן השאלה איך הזנב יותר יצליח ביחס ללמוד, אם עכשיו הוא יהיה זנב לאריות או אחר כך, מה פתאום שאחר כך הוא יהיה ראש לשועלים, בפרט שיתכן שהם יכנסו עכשיו הם לא יקלטו הרבה ממה

אבל זה רק כשמגיע הזמן הנכון. כתוב: הרבה למדתי מרבתי ומתלמידי יותר מכולם. יש לעיין, האם מי שמלמד ילדים קטנים לקרוא גם נאמר שהוא מקבל מהתלמידים. עוד יש לעיין, האם זה לא תלוי, מי הרב, מי התלמידים, ומה החומר שהוא מלמד, אלא, כאן התנא עושה את סיכום חייו ואומר: הרבה למדתי מרבתי והרבה מחברי ומתלמידי יותר מכולם, אבל זה לא כלל בכל אופן. גם ראיתי ב'עיון יעקב' שמפרש, **שכל דבר צריך לעשות בזמן הראוי,** בתחילה מרבתי, לאחר מכן מחברי, ובסוף מתלמידי, לא כמו היום שכל אחד רוצה ללמד. עוד שמעתי לפרש כך: הרבה תורה למדתי מרבתי, אחר כך שלמדתי עם חברי הדברים **שלמדתי** היו יותר טובים, וכשלמדתי עם תלמידי היו טובים במיוחד.

"הולך את חכמים יחפם ורעה כסילים ירוע" (יגכ)

מי שהולך עם החכמים ומרגיש עצמו נטפל אליהם - יחכם. אבל 'רועה כסילים' שהוא מנהיג - אבל של כסילים, 'רוע' - ישבר. כמו שאמרו חז"ל, הוי זנב לאריות ולא ראש לשועלים. זה מבחינת ההסתכלות של הפרטית. כי האדם יכול כל החיים להדבק בתלמידי חכמים וללמוד תורה. אבל מאידך כתוב, המלמד תורה ואינו מלמדה, אין לך הבל גדול מזה. לפעמים בגלל צורך הדור, הוא צריך **לוותר על הלימוד הפרטי,** אבל פעמים שהדור לא צריך אותו, הוא יכול להסתדר בלעדיו, רק הוא מעוניין להיות ראש לשועלים, כלפיו אמור, שעדיף שיהיה זנב לאריות. על ידי ללמד לאחרים, אפשר להעלות הרבה,

להארות והסרות:
ia0527658778@gmail.com

אליבא דהלכתא

נידוני הלכה אקטואלים
לעורר לב המעיינים

המנהגים בהנחת ג' הכריכות של רצועת התפילין על האצבע

ומר אמר חדא ולא פליגי, עכ"ד.

והנה נשמע שיש מנהג שלישי אצל הרבה מהמון העם. והוא, שאת הכריכה הראשונה עושים על הפרק התחתון, שניה על הפרק האמצעי, ושלישית שוב על הפרק התחתון. ויש לעיין מהיכן נובע מנהג זה, הרי הוא לא כהמג"א והט"ז ולא כהאליהו רבה והפמ"ג.

ובספר דעת נוטה [תפילין, תשובה רצז] הביא שנשאל מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א אודות מנהג זה שאינו כתוב במ"ב והאם יש לנהוג כפי שכתב המ"ב. והשיב לשואל בה"ל - 'כך לימדני אאמור"ז צ"ל, כמו שאתה עושה'. וכן נוהג הגר"ח למעשה, עיין בספר ד' אמות של הלכה [עמ' מ' סט"ז]. אך עיין בארחות רבינו [אר"ח ח"א תפילין אות ס"ז] דלכאורה משמע שהיה נוהג כהאריז"ל ולא כפי שלימד את בנו שליט"א, וצ"ע.

שכתבו שיש להתחיל קודם עם הב' כריכות בפרק התחתון, וזה היפך ממה שנהג למעשה האריז"ל. ויתירה מזו שהמהרה"ו בספרו פרי עץ חיים [שער התפילין פ"ח] כתב להדיא שהאריז"ל נהג קודם לכרוך על הפרק האמצעי ורק אחר"כ ב' כריכות בפרק התחתון.

ובספר דרך ישרה [פרק ד' הערה 23] הביא קושיה זו וכתב - 'ולולי דמסתפינא היה נראה לומר שאין בכוננת המג"א והט"ז לחלוק על הסדר שנהג האריז"ל שקודם כורך בפרק האמצעי ורק אחר"כ ב' כריכות בפרק התחתון. ומה שכתבו בסדר הפוך, כי באמת לא נחתו לבאר את הסדר עשיית הכריכות בפועל, אלא רק באו להשמיע את אופן חלוקת הכריכות שבאצבע לפי האריז"ל דהיינו שסה"כ יהיו ב' כריכות בפרק התחתון וכריכה אחת בפרק האמצעי, אבל לענין סדר עשייתן בפועל לא דיברו כלל, והוי בבחינת מר אמר חדא

בשו"ע [סימן כ"ז סעיף ח'] איתא 'אורך רצועת של יד כדי שתקיף את הזרוע ויקשור ממנה הקשר ותמתח על אצבע אמצעית ויכרוך ממנה על **אצבעו שלשה כריכות** ויקשור'.

והביא המ"ב [סק"ל] ב' שיטות איך לעשות כריכות אלו. שיטה ראשונה והיא שיטת המגן אברהם [סק"ל ב'] והט"ז [סק"ט], לכרוך קודם ב' כריכות בפרק הסמוך לכף היד ואחר"כ בפרק האמצעי. ושיטה שניה המובאת בפרי מגדים [משב"ז סק"ח] לכרוך תחילה על הפרק האמצעי ואחר"כ ב' כריכות בפרק הסמוך לכף היד.

והנה באליהו רבה [סק"ח] כתב שהשיטה השניה בשם הפמ"ג כבר מובאת בספר מקור חיים ושם כתב שלמעשה היה האריז"ל נוהג לעשות קודם כריכה אחת על הפרק האמצעי ואחר"כ ב' כריכות על הפרק התחתון. והעיר הא"ר על דברי הט"ז והמג"א

משנת הלךח

לקח טוב מפרשת השבוע

מנט אמיתי לחיים הנלמד מיעקב אבינו

אשר ליוותה אותו בכל דרכו בחיים.

אם נבחן את עצמנו לאור מה שרואים אנו אצל יעקב, הרי נבחין מיד שההרגשה שלנו היא שאנו משופעים במצוות, ואיננו סבורים שעלינו להתיירא שמא לא מילאנו חובתנו כנדרש. אדרבה, לא פעם אנו מרגישים כאילו "המלאכה היתה דיים והותר", דהיינו שיצאנו ידי חובתנו עד שכמעט מגיע לנו עודף... כל זה נובע מחוסר שימת לב והבנה בחובתנו בעולמנו. יותר קל לנו לחיות בתחושה שמצבנו הגשמי לוקה בחסר, כי היצר מפתה אותנו להשלים הנאות ומילוי תאוות אשר לא שבענו מהם.

כך גם במה שנוגע להתמודדות בין "יש לי רב" לבין "יש לי כל". ככל שנאמץ לעצמנו את הידיעה שטמונה בקשר שבין "עם לבן גרתי" לבין "תרי"ג מצוות שמרתי", נעלה על דרך המלך. נלך בדרכו של יעקב אבינו ונלמד ממנו את המבט האמיתי לחיים.

(נכתב ע"י שני מאמרים בספר "נחלת אליעזר")

מתירא בגלל היתרון שיש לעשו במצוה אחת או שתיים!

ואם חשש יעקב מחוסר שלימותו בעניינים הרוחניים, הרי שבמה שנוגע לחיים הגשמיים היתה תחושתו הפוכה. בהם הוא הסתפק במה שיש לו, כפי שאמר לעשו: "וכי יש לי כל". לעומתו אמר עשו "יש לי רב". מסביר ה"כלי יקר" את ההבדל שבין שני הביטויים, ואומר שאצל הרשעים גם כשיש להם כל כסף וזהב שבעולם, נראה להם שהם עדיין חסרים, לכן אמר עשו: "יש לי רב", אבל עדיין לא את כל צרכי. וכמו שאמרו חז"ל (קהלת רבה א): "אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותו בידו, מי שיש לו מנה רוצה מאתיים".

נמצא שלפי גודל המידה שיש לו, כך גם גודל התחושה שעדיין חסר לו, לכן "יש לי רב". אבל אצל הצדיקים, אפילו יש להם מעט, הם מסתפקים בזה ושמחים בחלקם ונראה להם כאילו יש להם "כל". איך הגיע יעקב לתחושת "יש לי כל"? יתכן שכל זה הינו בזכות הרגשת הגירות בעולם הזה,

נראה כיצד הדברים האלה היו נר לרגליו בכל אורחותיו. בהמשך הפרשה נאמר "וירא יעקב מאד ויצר לו". אומר "דעת זקנים מבעלי התוספות": "ירא היה שיועיל לעשו שכיבד אב ואם, והוא לא קיים וכבר עבר עשרים שנה. אי נמי, שיועיל לו זכות ארץ ישראל והוא היה בחוץ לארץ" (על פי בראשית רבה עו). אף שאמר "תרי"ג מצוות שמרתי", ומוכח מזה שיש חש חסרון בקיום המצוות, כי את מה שיכל לקיים הוא קיים ולגבי השאר היה אנוס. בכל זאת הוא היה ירא מעשו, לא בגלל חילו הגדול, אלא מכך שלעשו היתה אפשרות לקיים בפועל מצוות כיבוד אב ואם, או מצוות יישוב ארץ ישראל.

כאן מוצאים אנו שוב את מבט האמת, שאינו לוקח בחשבון שיקולים ארציים וגשמיים. זאת משום שהוא חי בעולם הזה, בהשקפה של "גרת" - גירות וזרות. לאור זה מובן שהדבר שהוא מתיירא ממנו זה העדיפות המסויימת שהיתה לעשו בנושא ה"תרי"ג". אף שראה את עצמו "עשיר" ב"תרי"ג מצוות שמרתי", בכל זאת הוא

המלים הראשונות אשר שייגר יעקב השב מגלות חרן לעשו אחיו, "עם לבן גרתי", מכילות בקירבן את תמצית הליכותיו בארץ החיים. כאן הוא מבטא את היותו גר במשך שנות שהותו הארוכות אצל לבן, ומשמעות הדברים היא שלא היה כלל מעורה באורח החיים של הסובבים אותו, ובוודאי שלא היה שקוע בהבליהם. ובעצם עשרים שנים אלו היו נתח נכבד מימי חייו בעולם הזה, וניתן להקיש וללמוד מאופי חייו לצידו של לבן, על היחס שלו לחיי העולם הזה בכלל.

לאור הנחה זו נוכל להשתמש בתוספת של רש"י למלים הנ"ל: "עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי" ולהרחיב את הלימוד שיעקב מלמדנו במלים אלה. הצירוף הנפלא של "גרתי" ו"תרי"ג", אומר שתודות לכך שיעקב היה גר בעולמו, הוא זכה לקיים תרי"ג ללא מפריעים, כי חיי העוה"ז היו מחוץ לעולם הפנימי שלו. כגון זה מצאנו בתהלים (ק"ט) "גר אנכי בארץ, אל תסתור ממני מצוותיך". מי שמחזיק את עצמו כגר בעולם, אין לו כל התקשרות לענייני העולם הזה, ולכן הוא יכול לבקש מה' "אל תסתור ממני מצוותיך". כי מצידו הוא עשה את הכל, הוא ניתק את עצמו ממניעים ומפריעים שהעולם הזה מלא מהם, ולכן יש לו גישה נקייה וטהורה ל"תרי"ג מצוות שמרתי".

אמנם בהמשך הפרשה אנו קוראים "ויוותר יעקב לבדו", ואמרו חז"ל (חולין צא): "ששכח פכים קטנים וחזר עליהם, מכאן לצדיקים שחביב עליהם ממונם יותר מגופם". לכאורה משמע כאן שבכל זאת יש ליעקב ולצדיקים התקשרות כלשהי לממון, שהוא כידוע גורם חשוב בעולם הזה. אולם יש לנו הוכחה נחרצת לכך שיעקב בז לכסף ולזהב, ומנותק היה מן הממון. שכן על הפסוק "בקברי אשר כריתי לי בארץ כנען" שנאמר בפרשת "ויחי", מביא רש"י מהמדרש: "לשון כרי, דגור. שנטל יעקב כל כסף וזהב שהביא מבית לבן ועשה אותו כרי, ואמר לעשו טול זה בשביל חלקך במערה". רק משום שלא היתה ליעקב התחברות לעולם הזה והיה בו כגר, לכן קל היה לו לתת את כל ממונו תמורת דבר שיש בו ערך רק למה שנוגע לעוה"ב, והיא הקבורה במערת המכפלה עם אבותיו.

הקשר הנצחי בין "גרת" ל"תרי"ג, בא לידי ביטוי בדברי "חובת הלבבות" (שער חשבון הנפש, חשבון כה): "כאשר לא יתחברו בכלי אחד המים והאש, כן לא יתחברו בלב המאמין אהבת העוה"ז ואהבת העוה"ב, ואמרו העוה"ז והעוה"ב כשתי צרות, כאשר תרצה האחת תקצוף השנית".

אם נמשיך ליעקב אחרי עקבותיו של יעקב,

להארות והסרות:

k0548541508@gmail.com

משנת הש"ר

לקחי הפרשה במשנת ה"רש"ר הירש

הלילה והשחר

הכינוי יעקב יורה על גדלותו של אוחז ששרר וגבר על הגיבור והשליט.

ג: מאבק זה הוא מאבק היסטורי של איש החומר שאינו מסוגל לראות בפריחתה של הרוח, ומנסה בכל כוחותיו החמריים לשמוט את הקרקע הבסיסית שזקוק לה איש הרוח, ליטול ממנו את הקמח המחזיק את התורה.

עלול חלילה איש הרוח, לראות בהתנכלות לגשמייותו איזו שהיא הוכחה לכשלון, לחוש נחיתות כל שהיא בפני הדורס את אחיזתו החמרית, ואז יתמסר חלילה לגבורתו של עשוי, להצלחתו של החמרי והגס.

על כן מצווה הוא בכל דור לבלתי אכול גיד זה, ולסמל שכל היכולת שנתנה לעשוי אינה אלא כח אלוקי מועט וזמני שניתן לו למען גבורתו והצלחתו של איש הרוח.

עשוי, שאין עשוי אדון לעצמו המחפש את כשלונו יעקב, אלא הוא בשליחות אלוקית למען יעקב, ודוקא עשוי מעוניין לסגת כי בא השחר והבהירות, נודע שאין לו משלו כלום, ורק תפקיד הוא לנסות את יעקב ולהעלותו מתוך הקשיים.

'בא זמנו לומר שירה' אף הוא שהיה נראה שכל מהותו רוע והתנכלות ליעקב, כשהסתיים תפקידו, בא זמנו לגלות את כבוד השם דוקא בניסיונותיו של יעקב.

אך יעקב דורש ממנו, כעת משבא השחר, לא אתן לך לעזוב ולהתייאש מהמאבק שהובלת נגדי ונגד מה שאני מייצג, אני דורש ממך ברכה - הכרה בכך שדרכי היא הנכונה, ואתה שגית במלחמתך נגדי ובניסיונותיך להכשילני.

ואכן נכנע עשוי לדרישה זו ואומר 'לא יעקב יאמר עוד שמך' שמך לא יתפרש במובן החלש של 'האוחז בעקב', אלא של זה שהשיג את מטרתו ושרר, ואז גם

א: יעקב איש הרוח נטל את ברכת יצחק לחמירות לצורך חיי הרוח, עשוי הרואה את עצמו גזול, מעוניין לנשל ממנה את יעקב ולנצלה לחיי החומר.

בלילה, עת דמדום וטשטוש, מסוגל עשוי להתנכל ליעקב התם והחלש ולהיאבק עמו, במחשבה שהוא השולט והמחליט על היאבקות זו, על מנת לשמוט את קרקע הגשמיית תחת רגליו ולהזיקו בהליכתו להקים את ייעודו הרוחני, בית ישראל בארץ ישראל.

כשרואה כי קרב השחר ולא עלתה בידו, פונה הוא לפחות להזיק את עמידתו האיטנה של יעקב בקרקע המציאות ולעשותו צולע, לפגוע ביכולותיו הגשמיות ולהזיק בכך את תפקידו האלוקי ולו במעט, וזה בהצלחת מה לכאורה.

ב: אך הנה בא השחר, עת ההתגלות והבירור, ונתגלה שיעקב הוא התופש את

האם יש מצוה למול גוי • הרב משה טאובנר

בני ישמעאל בבני קטורה יתחייבו הכל במילה בשמיני ואין נהרגין עליה.

הרמב"ם סובר שיש מצות מילה בגוי, וע"כ כתב בהל' מילה (פ"ג ה"ז) שגוי שהיתה לו מכה או שחין בערלתו אסור לישראל לחתוך לו, דאין מרפאין אותם דלא מעלין ולא מורדין. **ואע"פ שנעשית מצוה ברפואה זו** אסור שהרי לא נתכווין למצוה. ומוסיף שם שאם נתכוין למילה מותר לישראל למול אותו. ופ"י הכ"מ דמותר למולו אע"פ שיש לו מכה ומרפאו בכך.

אמנם יש לדון בד' הרמב"ם האם גוי יכול למול גוי דיש כאן ספק אם מבני קטורה וחייב או מבני ישמעאל ופטור, ואסור לעכו"ם לחבול בחבירו, [והרמב"ן בפרשתן לד, יג סובר דהוי בכלל מצוותיו שמוזהר עליהן].

ואפ"ל דמתקנו בכך וע"כ מותר, ויש לדון בזה דאם אינו חייב יש כאן חבלה ולא תיקון ועוד י"ל שעביד על דעתו ואיכא מחילה, ויש לדון אי מהני מחילה על חבלה בעכו"ם.

אחריו ולא לאחרים, כמש"כ ואתה את בריתו תשמור אתה וזרעך אחרך לדורותם. וע"כ קאמר דבני ישמעאל אינם מצווין דאינם מתייחסים כזרעו של אברהם, דכת' כי ביצחק יקרא לך זרע ולא כל יצחק, אמנם בני קטורה מלו דאמר רבי יוסי ב"א ואיתמא ר' יוסי ב"ח "את בריתי הפר", לרבות בני קטורה.

דעת רש"י והרמ"ה דדוקא ששה הבנים שנולדו לאברהם מקטורה מל אותם ולא זרעם. (וכ"כ הריטב"א עז, א). שיטת הרא"ש שבני קטורה ובני ישמעאל נתחייבו עד מתן תורה למול עצמן כשהו גדולים. דעת הרמב"ם (פ"י מלכים הלכה ז' ח') שבני ישמעאל ובני עשיו פטורין דנתמעטו מזרעו של אברהם, ובני קטורה נתרבו להיות זרעו של אברהם וחייבים במילה.

נמצא שנח' הראשונים האם יש מצות מילה בגויים לרש"י והרמ"ה והריטב"א אין להם חיוב מילה, לרא"ש עד מתן תורה ולא אחריה, ולהרמב"ם בני ישמעאל ועשיו פטורין ובני קטורה חייבים, וכתב שם הרמב"ם **דהואיל ונתערבו היום**

הריגה שהרי שכם גזל (את דינה) והם ראו וידעו ולא דנוהו. והרמב"ן דוחה דבריו דאם כן היה יעקב אבינו חייב להיות קודם וזוכה במיתתם. ואם פחד מהם למה כעס על בניו והלה הם זכו ועשו מצוה ובטחו באלוקים והצילם.

וע"כ פירש הרמב"ן שהרגום מפני שהיו רשעים ודמם חשוב להם כמים רצו להינקם מהם בחרב נוקמת, והרגו המלך וכל אנשי עירו כי עבדיו הם וסרים אל משמעתו. הרדב"ז מיישב דברי הרמב"ם מדוע יעקב אבינו לא עשה את המצוה להורגם, כי סבר שקיבלו עליהם להיות כגרים וע"כ מלו עצמם, וגר שנתגייר כקטן שנולד דמי.

אמנם אפ"ל דבני יעקב ידעו כוונתם שלא רצו להתגייר כלל ועשו כן כדי לקבל את דינה, וכלשון הרמב"ן "ואין הברית אשר נמולו נחשב בעיניהם למאומה כי היה להחניף לאדוניהם.

ובעיקר דינא אם יש מצות מילה בגוי או לא, איתא בסנהדרין (נט: לת' אחד) דאברהם נצטוה על המילה לו ולזרעו

"אך בזאת נאות לכם אם תהיו כמונו להימלל לכם כל זכר וגו' והיינו לעם אחד".

ופירש בבכור שור והיינו לעם אחד - אתם יכולים להיות כמונו אם תמולו, אבל אנחנו איננו יכולים להיות כמוכם, הערל יכול להיות נימול אך הנימול אינו יכול להיות ערל.

ונראה שהיתה זו ערמומיות, דעל ידי המילה לא יהיו לעם אחד, כמבואר במתניתין (נדרים לא:): קונם שאני נהנה מן הערלים מותר בערלי ישראל ואסור במולי עובדי כוכבים. והיינו דכל הגויים חשיבי ערלים אף שמלו, דע"כ אמר' בעבודה זרה כז. דמילת עכו"ם פסולה אפילו בערבי מהול וגבנוני מהול.

הרמב"ן (לד, יג) כתב ורבים ישאלו ואין יעשו בני יעקב הצדיקים המעשה הזה לשפוך דם נקי. ומביא את דברי הרמב"ם (פ"ט מלכים ה"ד) שכתב שבני נח מצווין להושיב דיינים בכל פלך ופלך שידונו בשש מצוות שלהן ולהזהיר את העם, וכתב שמפני זה נתחייבו כל בעלי שכם

>>> המשך משנת חכמים מעמ' א'

ובגויים לא יתחשב, כלומר אין הגויים חושבים עליו, אולם כאשר מתערבים בגויים ומנסים להדמות להם, אז שנאת הגויים מתפרצת וגוזרים על ישראל גזירות ושמדות רחמנא לילצן.

בהמשך דבריו (שם) מביא בעל "בית הלוי" את דברי הוזה"ק המבאר שבני ישראל גלו דוקא למצרים כי דוקא שם בקרב עם קשה וורף שבז למנהגיהם והחשיבם לעבדים, עתידים היו להנצל מהתערבות בגויים. והוא מסיים: וזהו מה שאנו רואים בחוש אשר בגלות הארון הזה במדינת הג' (כנראה כוונתו להונגריה) ובמדינת רומניה, בכל יוס מתרבית השנאה ומתווספת יותר משלפניו. לפי דרך השכל והטבע צריכה השנאה ללכת ולהתמעט תמיד, כדרך כל דבר שבתחילה הוא בתוקפו ואח"כ הולך ודל, כן הגלות בתחילתה צריכה היתה להיות גדולה מהמשיכה. הסיבה האמיתית לזה הוא כמו שנתבאר דכל מה שישראל ממעטים בהבדלים שנתנה להם התורה הקדושה ע"י קיום מצוות התורה, הקב"ה מוסיף שנאה

השמש והרוח שהתערבו ביניהם משיניהם יצליח להוריד את מעיל הפרווה מעל ההלך בדרכים. הרוח נשבה והתקיפה במלוא עוצמתה - אבל להוריד את הפרווה לא הצליחה. אדרבה, ההלך התכרבל עוד יותר באדרתו, והצמידה על גופו. לשוא כילתה הרוח את כוחה. אח"כ ניסתה השמש את מזלה, יצאה מנרתיקה ושלחה גלי חום לוהט על עוטה הפרווה. הלה טבל בזיעה, קימעא קימעא החל משתחרר מאדרתו, עד שהסירה כליל מעליו.

הנמשל מובן, רדיפת הדת רק חישלה את נאמנות היהודים לתורה. הסכנה היתה צרורה לעומת זאת ב"חסד לאומים" מדומה, העלול להמיט עלינו את החטאת ופריקת עול שמים. לפיכך חייבים אנו לשמור בכל כוחנו, על ההבדל שבין ישראל לעמים, ואז לא נזדקק לאמצעים אחרים שיבואו בכפייה, כדי לקיים את הפסוק "ואבדיל אתכם מן העמים". ע"כ.

גם הגאון ר' מאיר שמחה הכהן מדווינסק כתב בספרו "משד'חכמה" (פרשת בחוקות'): "יען יחשוב (המשכיל) כי ברלין היא ירושלים, וכי אז תבוא רוח סופה וסער". (ימות עולם שם)

וכן ראינו בימי ההשמדה הנוראה, שהגרמנים ימ"ש, חיפשו ביוחסין של צאצאי המשומדים מלפני ארבעה וחמישה דורות, כל מי שמצאו שאבות אבותיו היו מישראל דנו אותו להשמדה. האנשים בכלל לא זכרו שהם ממוצא יהודי, אך הגויים חיפשו ומצאו שאין אלו מן "הגזע הארי הטהור", ונתקיים בחס עתה: "ואבדיל".

כל העובדות האלו מהוות ביטוי להשקפת התורה על היחס שבין ישראל לעמים, שלמדנו בדברי בית הלוי. התקרבות אל הגויים מהווה סכנה רוחנית. כנגד זה, רדיפת הגויים את בני ישראל היא חסד שעשה הבורא עמנו כדי לשמור על "ואבדיל אתכם מן העמים".

"החתם'סופר" המשיל ע"ז משל, על

בלבם לפי ערך התכלית המבוקש כדי שישארו ישראל מובדלים.

בספר "ימות'עולם" (עמ' 60) מובא, שהמגיד מקלם היה מזהיר בשנת תר"ל (70 שנה לפני השואה) בעת שההשכלה והשוויון היו במרום השלטון - בעת מלחמת צרפת בגרמניה - והכריז: "הגרמני לא ירדוף את היהודי סתם ככה בעלמא, ולא יאה פשוט מיצר לישראל בשעה שירים ראש. הוא יעשה משנאת ישראל מין "שולחן ערוך" רח"ל. מורי ורבותיו שימו זאת על לבכם כי על חטא שו"ע של גייגר (ראש הרפורמים), יקום לנו שו"ע חדש נוסח גרמניה נגד כלל ישראל. ושם, רח"ל, היא כתוב: הטוב שביהודים הרוג! הטוב שביהודים הרוג! ישמרנו ה' ויצילנו!"

בדומה לזה אמר הג"ר ישראל סלנטר זצ"ל אחרי אסיפת הרפורמים בברונשוויג, שבה התירו לשאת נכריה - "שתחת זה יאסרו לגוי להנשא ליהודיה". ואכן כעבור תשעים שנה נחקקו חוקי הגזע הנאצים הידועים לשמצה בשם "חוקי נירנברג".

וזכנו לקבל שבתות מתוך רוב שמחה

מוקד שבת ברכסים לשירותכם - מרפאת סביון רח' סביון 40

שעות פעילות: ליל שבת: 18:00-20:00 | יום שבת: 8:00-12:00 | טל. 04-664-1025

